

Manifest za **učenje odraslih** *v 21. stoletju*

EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Učenje kot vir moči in veselja

Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (EAEA) s tem manifestom predlaga, da ustvarimo učecho se Evropo: Evropo, ki bo imela potrebne spretnosti, znanje in kompetence, da se pozitivno spopade s prihodnostjo. Pozivamo k vseevropskemu prizadevanju za skupni napredek, da bi zgradili družbo znanja, ki zmora obvladati izzive našega časa. Za to je že danes potrebno trajnostno vlaganje v izobraževanje odraslih na evropski, državni, regionalni in lokalni ravni, kar bo dolgoročno koristno z več vidikov, med drugim tudi za konkurenčnost, blaginjo, zdravje prebivalstva in rast.

Izobraževanje odraslih lahko spremeni življenja in preoblikuje družbo – je človekova pravica in skupna dobrina. Glavna evropska strategija na tem področju je trenutno Evropski program za izobraževanje odraslih, ki ga nacionalni koordinatorji izvajajo na ravni držav članic. EAEA meni, da je treba ta program okrepiti in da so potrebni še dodatni ukrepi. V tem manifestu na kratko predstavljamo,

koliko lahko izobraževanje odraslih prispeva k številnim evropskim politikam. Da pa bi to bilo mogoče, so potrebne velike javne naložbe v ustanove za izobraževanje odraslih in v udeležence.

Veliko nosilcev odločanja, podjetij in državljanov se ne zaveda, koliko lahko izobraževanje odraslih pomaga pri spopadanju z izzivi v družbi in gospodarstvu ter izzivi posameznikov. Zato EAEA predlaga razglasitev Evropskega leta izobraževanja odraslih, ki bi ozaveščalo o učenju odraslih po vsej Evropi. Tema leta bi bila Učenje kot vir moči in veselja.. Želimo poudariti možnosti sprememb, ki jih ponuja izobraževanje odraslih, na eni strani in pozitivno izkušnjo učenja na drugi. Veliko ljudi čuti odpor do učenja zaradi neprijetnih izkušenj iz šolskih dni, drugim pa se zdi izobraževanje le dodatno breme, ki ga morajo prenesti, da bi bili v življenju uspešni. EAEA želi poudariti dobre plati, tudi zato, ker se zavedamo, da je to najboljši način, da pritegnemo tiste, ki nimajo nobenega stika z izobraževanjem.

Izzivi in rešitve

Izobraževanje odraslih je ključno orodje za reševanje nekaterih glavnih izzivov sodobne Evrope. Evropa se spopada s poglobljanjem neenakosti, ne samo med ljudmi, temveč tudi med regijami in državami v Evropi. Zdi se, da čedalje več evropskih državljanov dvomi v evropske vrednote ter voli ksenofobne in protievropske stranke, majhne skupine mladih pa se toliko radikalizirajo, da izvajajo teroristična dejanja. V številnih regijah in državah je stopnja brezposelnosti (zlasti med mladimi) zelo visoka. Naraščajoča digitalizacija poslabšuje stanje, vendar od zaposlenih, državljanov in potrošnikov zahteva tudi nove spretnosti in sposobnosti.

Zaradi preseljevanja in demografskih sprememb se prebivalstvo Evrope spreminja – ljudje živijo do visoke starosti, zato želijo biti dlje dejavni in zdravi, po drugi strani pa potrebujemo še več migrantov, kar je v krhkem ravnovesju ali nasprotju s stopnjo brezposelnosti in vse večjim sovraštvom do tujcev. V zadnjem času Evropa doživlja naval beguncev, ki ustvarja hude

izzive za evropske vlade. Evropski državljani so se na eni strani odzvali z valom podpore, na drugi strani pa se pojavljajo zlorabe in sovraštvo.

Podnebne spremembe in drugi okoljski izzivi še naprej ogrožajo prihodnost Evrope (in preostalega sveta) ter zahtevajo bolj trajnostno gospodarstvo, družbo in življenjski slog. Izobraževanje odraslih je pozitiven odgovor na veliko teh izzivov. Koristi lahko posameznikom pa tudi družbi in gospodarstvu.

Ali želimo inovativno, enakopravnejšo, trajnostno Evropo, v kateri bodo državljani sodelovali demokratično in aktivno, v kateri bodo imeli ljudje spretnosti in znanje za to, da živijo in delajo zdravo in produktivno ter sodelujejo v kulturnih in državljanskih aktivnostih od rane mladosti do pozne starosti?

V tej brošuri ponazarjamo stališča in argumente EAEA. Predstavljamo tudi raziskave, primere in izkušnje udeležencev, ki jih je zbral Andragoški center Slovenije.

Dejavno državljanstvo, demokracija in participacija

EAEA in njegove članice smo močno zavezani Evropi in evropskim vrednotam. Prepričani smo, da sta medkulturna izmenjava in sodelovanje ključ do Evrope, za katero bodo značilni medsebojno spoštovanje, udeležba in povezanost državljanov. Veliko ustanov za izobraževanje odraslih je bilo ustanovljenih kot posledica emancipacijskih gibanj (delavcev, žensk, verskih organizacij itd.) in še danes izobraževanje odraslih ponuja teoretično in praktično znanje ter prostor za razvoj demokracije in aktivnega državljanstva.

Poleg tega lahko izobraževanje odraslih okrepi in prerodi civilno družbo. Stopnjujoča se radikalizacija v Evropi kaže, da je treba okrepiti demokratični odnos, strpnost in spoštovanje soljudi. Pri tem lahko pomembno vlogo odigrata medkulturni in medverski dialog. Toda izobraževanje odraslih lahko prispeva tudi h krepitvi demokracije in udeležbe na nacionalni in regionalni ravni, omogoči transparentnost in razvoj živahne civilne družbe ter prispeva h kritičnemu razmišljanju in krepitvi vloge posameznikov. Raziskava

PIAAC¹ je pokazala jasno soodvisnost med 'zaupanjem' in 'politično učinkovitostjo' na eni strani ter ravno posameznikovih spretnosti na drugi. Čim nižja je raven posameznikovih osnovnih spretnosti, tem manj zaupa v institucije in tem manj je prepričan, da lahko na kaj vpliva. Ljudje, ki se udeležujejo izobraževanja odraslih, tudi pogosteje delajo kot prostovoljci.

1 www.oecd.org/site/piaac

Dobra praksa

Jurček je 100-odstotni prostovoljec že 35 let. Je planinec in na svojih doživljajskih taborih in pohodih združuje v skupno učno izkušnjo otroke, odrasle in starejše, invalide in neinvalidne. Pravi, da smo v gorah vsi samo planinci. Težavnih ni, le vsakemu je treba dati odgovornost. Po besedah predlagateljice 'vse, ki so z njim v stiku, nagovarja na različne načine, da je treba nekaj storiti zase in za družbo'. Verjame, da je izobraževanje osnova katere koli dejavnosti. Je neodvisen in zato lahko reče, kar misli, tudi ko kot nevladnik sodeluje pri pripravi zakonodaje. Njegov slogan Želimo – hočemo – zmoremo – uživamo! tako seže dlje od njegovih taborov.

'Človek mora imeti znanje in še marsikaj, predvsem pa, če nimaš samozaupanja, nimaš samospoštovanja, in če nimaš samospoštovanja, ne moreš imeti samozaupanja.'

Več: tvu.acs.si/priznanja/dobitniki

Izsledki raziskav

Glavne koristi izobraževanja glede socialne kohezije so večje zaupanje, več sodelovanja državljanov in manj nasilnih kaznivih dejanj. Poleg tega udeležba posameznikov v izobraževanju naznanja vključevanje v javno življenje, saj 'so udeleženci izobraževanja, ki intenzivneje sodelujejo pri svojem izobraževanju, v povprečju bolj pripravljeni igrati pozitivno vlogo v javnem življenju' (str. 20). Izobraževanje odraslih spodbuja večjo rasno strpnost in večjo volilno udeležbo. Preston (2004) je analiziral vpliv izobraževanja odraslih na državljansko življenje sodelujočih in na oblikovanje vrednot, predvsem strpnosti. Ugotovil je, da lahko učenje vpliva na neformalno in formalno državljansko udeležbo. Kar zadeva neformalno državljansko udeležbo, je učenje posameznikom pomagalo ustvariti, vzdrževati, razgraditi, obnoviti in obogatiti njihove socialne mreže. Poleg tega je z učenjem mogoče vplivati na oblikovanje vrednot. Vprašani so poročali na primer o spremembah v strpnosti, razumevanju in spoštovanju soljudi. Državljanstvo in družbeno udeležbo kot rezultat učenja je analiziral OECD (2007).

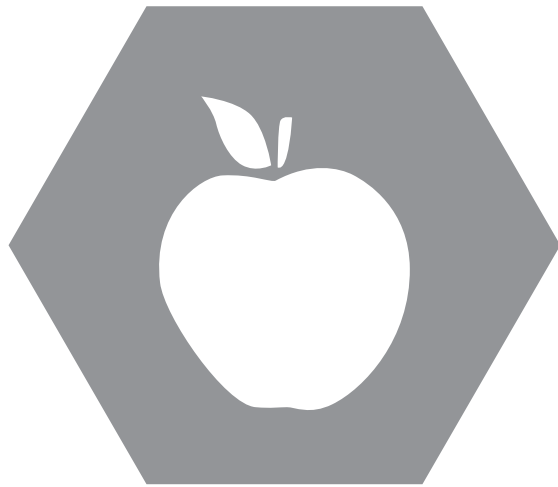
Več: www.eaea.org/media/policy-advocacy/piaac/piaac-analysis_wakeup-call-for-europe.pdf

Izsledki raziskav

Raziskava, kot je PIAAC (Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih), dokazuje, da izobraževanje odraslih prispeva k večji stopnji zaupanja v institucije, spodbuja sodelovanje v družbi ter tkanje socialnih mrež. V družbah, ki se soočajo z velikimi neskladji glede dosežene izobrazbene ravni in glede ravni spretnosti med posameznimi družbenimi skupinami, je prisotno pomanjkanje zaupanja med temi skupinami (Mohorčič Špolar 2015, Kump in Krašovec 2015). Udeležba v izobraževanju odraslih je napovedovalec posameznikove aktivnosti v družbi, kajti bolj ko so ljudje dejavni v izobraževanju, bolj so pripravljeni pozitivno prispevati k življenju skupnosti (so bolj tolerantni do drugih, se pogosteje udeležujejo volitev ipd.). Glede na stopnjo medsebojnega zaupanja in socialnega kapitala obstajajo tri večje skupine evropskih držav. Med tistimi, kjer je stopnja zaupanja visoka (60 %), so skandinavske države, med tistimi, kjer je nizka in je nizek tudi socialni kapital, so vzhodnoevropske države. Med njimi je tudi Slovenija, kjer stopnja zaupanja ne presega 20 % (Iglič 2004).

Več: piaac.acs.si

Življenjske spretnosti za posameznike

Izobraževanje odraslih ponuja številne spretnosti in učne izkušnje, ki imajo mnogo koristi in namenov: od osnovnih veščin do učenja jezikov, od prostočasnih tečajev do poklicnega usposabljanja, od starševskega pouka do učenja zdravstvene nege. Z izobraževanjem za odrasle lahko posamezniki pridobijo razne življenjske

spretnosti, ki jim bodo koristile vso kariero in življenje. Toda za ljudi niso pomembni samo neposredni rezultati učenja: raziskave kažejo, da ima udeležba v neformalnem izobraževanju odraslih številne koristi.

Izobraževanje lahko odraslim preoblikuje življenje in jim da

nove priložnosti. Lahko vodi do novih zaposlitvenih priložnosti, omogoči dostop do višje formalne izobrazbe, pomaga tistim, ki so opustili šolanje, da ga dokončajo, olajša staršem opravila, spodbudi umetniško in kulturno ustvarjanje ter pripelje do bolj zdravega življenjskega sloga.

Izsledki raziskav

Podatki mednarodne raziskave Učinki neformalnega učenja (BeLL), v kateri je sodelovala Slovenija skupaj z drugimi 10 državami EU v letih 2012–2013, je pokazala, da odrasli opažajo številne pozitivne učinke udeležbe v neformalnem izobraževanju. Počutijo se bolj zdrave in živijo bolj zdrav življenjski slog, zgradijo si nove socialne mreže in doživljajo večje blagostanje. Spremembe, povezane z zdravjem, so nekoliko bolj poudarjene pri slovenskih respondentih v primerjavi z respondenti v drugih sodelujočih državah, namreč zaradi vključitve v izobraževanje se bolj posvečajo telesnemu zdravju (Slovenija 74,5 %; druge države 68,2 %), poskušajo živeti bolj zdravo (Slovenija 73,7 %; druge države 65,7 %), so bolj zadovoljni s svojim telesnim zdravjem (Slovenija 60,1 %; druge države 58,4 %). Še več, odrasli udeleženci neformalnega izobraževanja odraslih so bolj motivirani za vseživljenjsko učenje in v izobraževanju vidijo priložnost za izboljšanje življenja. Ti učinki so se odražali v vsebinsko različnih izobraževalnih programih. Posebno opazne učinke pa so zaznali odrasli z najnižjimi stopnjami izobrazbe (ISCED 1: 32 % in ISCED 2: 22 %). Še posebno pomembna pa je sprememba izobraževalne izkušnje – iz negativne in frustrirajoče izkušnje v zanimivo, osvobajajočo in prijetno izkušnjo, ki je lahko dejavnik preseganja kroga socialne in ekonomske izključenosti ranljivih skupin odraslih.

Več: www.bell-project.eu

Dobra praksa

Miričino življenje je spremenil obisk svetovalnega središča. Z njihovo pomočjo je spoznala moč v sebi in stopila na pot spreminjanja. Iz nezaposljive mlade osebe se je preko prekvalifikacije in opravljene srednje šole spremenila v študentko ob delu. Z voznim izpitom ji sedaj ni več potrebno kolesariti in pešačiti na vse dejavnosti, ki jih ima mlada mati. Z učenjem jezikov in računalništva je pridobila širok krog prijateljev, ki jih je spoznala preko spleta.

'Pisati sem začela iz preprostega razloga, ker se mi je svet okoli mene zdel preveč krut. Nisem si upala povedati na glas, pa sem začela pisati na papir.'

Več: tvu.acs.si/priznanja/dobitniki

Dobra praksa

Slavica Borka drobce znanja nabira vedno in povsod. Prav tam in takrat jih tudi deli. Vsem. Učiteljica, mentorica, vrtnarka, pevka, novinarka in urednica, zagovornica, andragoginja, upokojenka za vse svoje raznovrstne in na videz nepovezane vloge najde skupni imenovalac za svoje delovanje v ljudeh, v lepem in v dobrem. S študijskimi krožki, za katere pravi, da so izvrstna kombinacija vseživljenjskega učenja in aktivnega državljanstva, ter krožkarji na Krasu izpeljuje projekte ohranjanja kulturne dediščine, v Ljubljani pa povezuje umetnost in duhovnost.

'Predvsem moramo skozi vse življenje razvijati svoje zmožnosti, spoznavati svet, pa tudi spoznavati sebe.'

Več: tvu.acs.si/priznanja/dobitniki

Socialna kohezija, pravičnost in enakost

Stopnja izobrazbe močno vpliva na priložnosti v človekovem življenju. Ta vpliv sega od vrste zaposlitve, ki jo lahko ljudje dobijo, do pričakovane življenjske dobe. Pozitivni učinki izobraževanja se navadno množijo, saj se tisti z višjo izobrazbo pogosto izobražujejo naprej in imajo več priložnosti za nadaljevanje izobraževanja kakor tisti z nižjo izobrazbo. Izobraževanje odraslih lahko nado-

mesti nezadostno izobrazbo iz mladih let in omogoči socialno mobilnost. Od učenja osnovnih spretnosti in tako imenovanih šol druge priložnosti do jezikovnih tečajev za priseljence – izobraževanje odraslih ponuja veliko priložnosti za boljše življenje posameznikov, ob tem pa še zmanjšuje razlike v družbi na splošno, podpira ustvarjanje pravičnejše družbe ter spodbuja gospodarsko

rast. Za večjo socialno vključenost pa je treba pritegniti skupine, ki se ne udeležujejo izobraževanja. Z uporabo pravih metod bodo lahko ljudje bolj sodelovali v družbi, demokraciji, gospodarstvu, umetnosti in kulturi. K večji dostopnosti in vključenosti odraslih v izobraževanje in družbo, lahko pomembno prispeva tudi organizirana in učinkovita svetovalna podpora v izobraževanju odraslih.

Dobra praksa

Program 'Projektno učenje za mlajše odrasle' (PUM) je namenjen mladim, ki so izpadli iz šolskega sistema, so brezposelni ali jim grozi osip. Udeležencem omogoča, da si ob vodenju mentorjev, skozi notranjo refleksijo in z dejavno udeležbo v učnih projektih odgovorijo na vprašanja o lastni identiteti in poslanstvu. S spodbujanjem pristnih medosebnih odnosov v učni skupini mnogi udeleženci prvič v življenju občutijo, kako je, če povezan z drugimi, ustvariš nekaj, kar je v okolju dobro sprejeto. Zadnja evalvacija (2010) kaže, da je 83 % udeležencev meni, da je zaradi udeležbe v PUM prišlo do (pozitivnih) sprememb v življenju. Nekaj manj kot tri četrtine jih je potrdilo, da je znanje, ki so ga pridobili v programu PUM, zares uporabno v njihovem vsakdanjem življenju; 47,8 % je nadaljevalo redno šolanje. 26,3 % se jih je zaposlilo (od teh jih je 18,3 % šolanje nadaljevalo ob delu), 5,3 % jih je uresničilo nekatere svoje podjetniške zamisli.

Več: www.acs.si/pum

Izsledki raziskav

Razvili in utemeljili smo izvirni slovenski model za razvoj pismenosti in temeljnih zmožnosti ranljivih skupin odraslih, ki je operacionaliziran in preizkušen v programih Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU). Model temelji na izobraževalnih potrebah in interesih posamezne ciljne skupine. Programi so različni zato, ker ponujajo z vidika programske zasnove UŽU različne učne priložnosti. Nacionalna evalvacija javno veljavnih programov UŽU (2009–2011) je pokazala, da s programi nedvomno dosegamo pozitivne učinke pri izobraževanju najranljivejših skupin odraslih, katerih skupna značilnost je, da so izobraževalno nedejavni. Pri udeležencih programov opazimo številne učinke: sprememba izobraževalne izkušnje udeležencev in sprememba osebnih prepričanj, izboljšanje jedrne pismenosti (branje, pisanje, temeljne matematične spretnosti) in izboljšanje samopodobe ter oblikovanje novih načrtov za prihodnost. Evalvacija je potrdila, da je za vključitev ustreznih pripadnikov ranljive skupine v program ključna t. i. vstopna motivacija in ta v programih UŽU še posebej izhaja iz aktualnih potreb posameznikov. Vstop v program jim prinese ključno spremembo – pozitivnejšo izobraževalno izkušnjo, ki omogoča zadovoljitev aktualne potrebe, novo pridobljeno znanje pa je uporabno v vsakdanjem življenju. Posameznikova spoznanja in opolnomočenje prispevajo k pojavu nove izobraževalne potrebe, ki jo razumemo kot enega od kazalnikov uspešnosti programa. Za bolj kakovostno delo v programih UŽU smo razvili vrsto inovativnih gradiv in pripomočkov za udeležence in za učitelje.

Več: <http://mm.acs.si/pismenost>

Dobra praksa

V Sloveniji 14 regionalnih svetovalnih središč za izobraževanje (središč ISIO) odraslim že 15 let zagotavlja brezplačno svetovalno podporo pred vključitvijo v izobraževanje, med njim in po njegovem zaključku. Strokovno usposobljeni svetovalci v središčih ISIO so do zdaj pomagali že več kot 140.000 odraslim pri: izbiri in odločanju za izobraževanje, načrtovanju izobraževanja in razvoja kariere, vrednotenju znanj, izkušenj in kompetenc, po zaključnem izobraževanju pa tudi, kako poiskati delodajalca in kako učinkovito predstaviti svoje znanje in kompetence. Dejavnost središč ISIO strokovno podpira ACS, financirajo pa jo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter nekatere lokalne skupnosti.

Več: isio.acs.si

Zaposlovanje in digitalizacija

Pozitivna zveza med zaposlitvijo in izobraževanjem je očitna: učeči se delavci in zaposleni so pomembni za inovativnost, produktivnost, konkurenčnost in podjetniški duh. Učenje na delovnem mestu je eden ključnih dejavnikov za udeležbo odraslih v vseživljenjskem učenju. Pri tem je bistveno sodelovanje vseh deležnikov, zlasti socialnih partnerjev. Čeprav EAEA priznava pomen nadaljnega izobraževanja in prekvalificiranja, želimo poudariti, da je vsako učenje dobro za zaposlitev.

Spodbujamo pristop k učenju, ki podpira ključne in transverzalne spretnosti. Ob strogo tehničnem pristopu obstaja nevarnost učenja omejenega sklopa spretnosti, ki bi lahko kmalu zastarale. Če pa pri učni izkušnji (in rezultatih učenja) pogobljeno

zanimanje za neko področje združimo z učenjem učenja, inovativnostjo in podjetništvom, lahko vzgojimo vseživljenjske 'učence', ki bodo znali združevati priložnostno, neformalno in formalno učenje, da bi bili vedno na tekočem.

Napovedi jasno kažejo, da bo Evropa v prihodnosti potrebovala več delavcev z znanjem in manj nizko kvalificiranih delavcev. Najboljši primer je razvoj digitalizacije. Smo na pragu ogromnih sprememb – od e-uprave in spletnega nakupovanja do avtomatizacije in vseh drugih sprememb, ki jih bo še prinesel internet. To pomeni, da moramo zapolniti digitalno vrzel in poskrbeti, da bo vsakdo znal uporabljati računalnike, tablice in pametne telefone pa tudi vsa druga s tem povezana orodja. Domnevamo lahko, da številna delovna mesta

izginjajo in bodo še izginjala ter da se ustvarjajo nova. Evropa potrebuje delavce z znanjem, ki se znajo hitro prilagoditi tem spremembam, ključ do te sposobnosti pa je ravno učenje. Danes je veliko storitev javne uprave in orodij za državljansko udeležbo na voljo v spletu. Digitalne spretnosti pa zagotavljajo digitalno vključenost in udeležbo.

Poleg tega bo tudi storitveni sektor doživel korenite spremembe, kar pomeni zmanjšanje človeških stikov. To prav tako velja za e-učenje, ki ponuja veliko priložnosti, vendar tudi omejuje socialni vidik, ki je pomemben za marsikoga, ki se uči. Izobraževanje odraslih je lahko prostor za srečevanja, ki ga Evropa potrebuje za dobro počutje, duševno zdravje, solidarnost in socialno kohezijo svojih državljanov.

Izsledki raziskav

Jasmina se je iz mlade brezposelne osebe prelevila v samozavestno uspešno podjetnico. Kot diplomantka geodezije ni našla zaposlitve, zato je iskala, kje se ji bodo odprla druga vrata. Ta je našla na ljudski univerzi, kjer se je udeležila tečaja ustvarjalnega pisanja. Kasneje se je vključila v projekt Podjetno v svet podjetništva in prišla do novih priložnosti. Danes uspešno vodi svoje podjetje Glas citer. Mlajše in starejše poučuje igranje citer, v svojem okolju prireja citrarske koncerte, igra v gledališki skupini ...

'Pomemben je prvi korak, da začneš, greš od doma, da nekaj narediš, potem se ti pa vrata odprejo.'

Migracije in demografske spremembe

Izobraževanje odraslih lahko odigra zelo pomembno vlogo pri obravnavanju trenutne begunske krize v Evropi. Z državljansko vzgojo in medkulturnim učenjem lahko oblikujemo miselnost, naravnano na aktivno državljanstvo in gostoljubnost, ki bo v državah članicah ustvarila ozračje, prijazno do integracije. S tečaji jezikov in osnovnih spretnosti za migrante iz Evrope in od drugod bomo tem ljudem omogočili, da postanejo aktivni državljani svoje nove domovine.

Kulturni dialog lahko spodbudi izmenjavo med domačini in novimi državljani držav članic, ki bo priseljencem olajšala razumevanje kulture in družbe nove domovine, državljanom gostiteljem pa bo dala priložnost, da sprejmejo nove navade in razvijejo svojo državo v demokracijo, usmerjeno v prihodnost. Dolgoročno Evropa potrebuje te – in nove – priseljenke zaradi demografskih sprememb, ki so se že začele. V tem kontekstu lahko zagotovimo aktivno starost, samo če omogočimo učenje v poznejših letih. Raziskave kažejo, da so učeči se

starejši aktivnejši, da pogosteje delajo kot prostovoljci, delajo dlje in so bolj zdravi. Učeči se starejši so torej rešitev za demografsko krizo in povečujejo svoj dobrodejni učinek na evropske demokracije.

Poleg tega medgeneracijsko učenje omogoča tako starejšim in bolj izkušenim kakor mladim, da imajo koristi od znanja drug drugih. Po drugi strani bodo skupni ukrepi krepili medgeneracijsko solidarnost v evropskih družbah in tako spodbujali demokratični dialog, ki je potreben v kriznih časih.

Dobra praksa

Program 'Začetna integracija priseljencev' (ZIP) je izobraževalni program za učenje slovenščine za priseljenke. V program učenja slovenščine so integrirane vsebine iz življenja in dela, ki krepijo integracijo priseljencev v slovensko družbo. ZIP omogoča pridobivanje znanja za osnovno sporazumevanje v slovenščini ob nastanitvi oziroma ob začetku bivanja v Sloveniji s poudarkom na obvladovanju osnovne komunikacije na delovnem mestu, spoznavanju in razumevanju trga dela in zaposlovanja ter možnosti in priložnosti za nadaljnje izobraževanje, osebni razvoj ter vključenost v slovensko družbo. Program ZIP je sestavljen iz začetnega (60 ur) in nadaljevalnega modula (120 ur), ki obsegata vsebine iz vsakdanjega življenja kot na primer: osebna identiteta, družina in dom, delo in poklic, trg dela, zdravje in socialna varnost, izobraževanje, javno življenje, ekonomika, okolje in prostor, slovenska družba in ustavna ureditev, slovenska kultura, zgodovina in tradicija.

Vir: Andragoški center Slovenije (www.acs.si)

Trajnost

Trajnost na vseh področjih postaja pravi izziv za Evropo – od potrošnje in prometa, ki naj bi bila prijazna do okolja, do energetske učinkovitosti. Evropski državljani potrebujejo veliko informacij na eni strani in inovativnih prostorov na drugi, da bi lahko oblikovali nov življenjski slog, nove projekte, nove pristope. Izobraževanje odraslih lahko pomaga zagotoviti informacije, prostor za razpravo in ustvarjalnost. Izobraže-

vanje odraslih je gibalno povezovala vseh treh razsežnosti trajnostnega razvoja (gospodarske, družbene in okoljske) ter lahko prispeva k Agendi 2030 Združenih narodov. Potreba po izobraževanju za trajnostni razvoj je velika, posebno močan vpliv pa ima neformalno izobraževanje. Izobraževanje odraslih lahko pomembno prispeva tako k uresničevanju lizbonskega programa za trajnostno, pametno in vključujočo rast kakor

k udeležanju Junckerjevega načrta. Prav tako lahko spodbudi nastanek delovnih mest in gospodarsko rast ter digitalni enotni trg. S podpiranjem trajnosti lahko izobraževanje odraslih prispeva k energetske uniji in na prihodnost naravnani strategiji za podnebne spremembe. Izobraževanje odraslih lahko okrepi enotni trg, na primer s ponujanjem spretnosti za prosto gibanje delavcev, ter podpre evropske vrednote in zaupanje.

Dobra praksa

V projektu EU-AID 'Spoznaj svoj življenjski slog – Osveščanje za trajnostno (vzdržno) potrošnjo v izobraževalnih programih za manj izobražene odrasle' (Know your Lifestyle – Introducing Sustainable Consumption in 2'nd Chance Education) v obdobju 2013–2015 je v 30 delavnicah v Sloveniji sodelovalo 497 udeležencev programov 'Projektno učenje za mlajše odrasle', 'Osnovna šola za odrasle' in 'Usposabljanje za življenjsko uspešnost'. Evalvacija po delavnicah je pokazala mnenje večine udeležencev, da je trajnostna poraba pomembno ali zelo pomembno družbeno vprašanje. Sodelujoči mentorji in učitelji nameravajo te vsebine tudi v prihodnje vključevati v svoje delo. Odlično so ocenili 'Zbirko učnih gradiv za učitelje', ki so jo razvili projektni partnerji v sodelovanju z nevladnimi organizacijami. Zbirko sestavlja 5 tematskih zvezkov, ki učiteljem ponuja podatke in metodologijo za izpeljavo delavnic o trajnosti pri uporabi pametnih telefonov, vode, tekstila, energentov in lastne, človeške energije. Zbirka temelji na načelih globalnega učenja in je ena redkih, ki je posvečena tem skupinam v izobraževanju odraslih.

Vir: Andragoški center Slovenije (www.acs.si)

Dobra praksa

Alojz, oče štirih otrok, je na naravo navezan že vse svoje življenje. O sebi pravi: 'Moje delo, ki se udejanja v številnih projektih, se je začelo z izobraževanjem za mentorja študijskih krožkov. Taka oblika izobraževanja obravnava človeka kot celoto.'

K sodelovanju v krožkih je pritegnil raztresene visokogorske kmete in jih tako navdušil, da je njihovo sodelovanje preraslo v društvo. Na delavnicah in seminarjih je vedno dejaven udeleženec, pa tudi voditelj, moderator in predavatelj. Zasnoval in vodil je več uspešnih domačih in mednarodnih projektov.

Več: tvu.acs.si/priznanja/dobitniki

Dobra praksa

Marija je v svoji lokalni skupnosti človek, ki povezuje in motivira na vseh področjih delovanja – v športu, turizmu, kulturi in vseživljenjskem učenju. Zna prisluhniti in slišati, kaj so potrebe in ideje ljudi v domačem okolju, ter te zamisli uspešno uresničuje. Ko je pred leti prevzela vodenje Javnega zavoda KTRC Radeče, niti ni vedela, kaj točno to pomeni. Do danes je ob pomoči tesnih sodelavcev izpeljala številne študijske krožke, povezala društva, podjetja ter izpeljala mednarodne projekte, ki niso prepoznani le v domačem okolju, ampak tudi drugod po Evropi. Ko Marija zaključi eno zgodbo, že premišljuje o novi. V vsaki se prepletajo vezi med naravo in ljudmi – oboji ji pomenijo največ.

'Učiti se je treba, znanje je nekaj, kar pridobiš za sebe, in nekaj, česar ti nihče ne more vzeti.'

Več: tvu.acs.si/priznanja/dobitniki

Izobraževanje odraslih in evropske politike

Izobraževanje odraslih je koristno za:

- evropske strategije za pametno, trajnostno in vključujočo rast;
- vrednote v osrčju evropske strategije, kot so pravičnost, socialna kohezija, aktivno državljanstvo pa tudi ustvarjalnost in inovativnost;
- višanje evropske stopnje zaposlenosti, ker ljudem omogoča uradno priznanje ali nadgraditev spretnosti in kompetenc, tako da si lahko (znova) poiščejo zaposlitev;
- prizadevanja za zmanjšanje velikega števila – 80 milijonov –

ljudi z nizkimi kvalifikacijami, ki imajo manj koristi od vseživljenjskega učenja kakor bolj izobraženi: da bi dosegli te ljudi, se na področju izobraževanja odraslih izvajajo dejavnosti osveščanja in krepitve vloge posameznika;

- cilj EU, da za 20 milijonov zmanjša število ljudi, ki živijo v revščini ali na pragu revščine in jim grozi socialna izključenost, saj izobraževanje takim ljudem omogoča, da pridobijo samozavest in poiščejo načine, da se bolj vključijo v družbo in si najdejo (boljšo) zaposlitev.

Od delovnih mest in gospodarske rasti do digitalnega enotnega trga, od podnebnih sprememb do notranjega trga, od migracij do globalnih vprašanj in demokratičnih sprememb – izobraževanje odraslih prispeva tako k strategiji EU 2020 kot k Junckerjevemu načrtu. Poleg tega je izobraževanje odraslih ključno orodje za doseganje Agende 2030 Združenih narodov in njenih ciljev trajnostnega razvoja. Izobraževanje odraslih je bistveno, če želimo napredovati do povezovalne, uspešne, mirne Evrope, ki se lahko pozitivno spopade z izzivi prihodnosti.

Dobra praksa

Izobraževanju odraslih je bil v Evropskem programu za učenje odraslih – EPUO (2011) dodeljen vzdevek 'najšibkejši člen v verigi vseživljenjskega učenja'. Hkrati je bilo področje prepoznano kot eden ključnih dejavnikov za preseganje krize, blaženje posledic demografskih trendov ter ohranjanje ravnovesja med ekonomističnim in humanističnim razvojem družbe. Sporočila EPUO zdaj že vrsto let uresničujemo nacionalni koordinatorji po vsej Evropi, v Sloveniji je v tej vlogi Andragoški center Slovenije. Pri tem veliko pozornost posvečamo manj izobraženim in drugim izobraževalno prikrajšanim skupinam prebivalstva.

Dobra praksa

Uresničevanje EPUO v Sloveniji:

V obdobju 2012–2015 je bil ključni namen slovenskega projekta EPUO ozaveščanje o pomenu in vseprisotnosti učenja odraslih ter priložnostih, ki so odraslim na voljo. Tako smo vpeljali Parado učenja – Dneve učečih se skupnosti (tvu.acs.si/paradaucenja), kampanjo, ki je našla svoje mesto v Tednu vseživljenjskega učenja (tvu.acs.si).

V letu 2015 smo izpeljali 21 strokovnih dogodkov za spodbujanje razvoja temeljnih zmožnosti odraslih (tvu.acs.si/paradaucenja/dogodki_epuo), izdali pet video publikacij o primerih dobre prakse (tvu.acs.si/paradaucenja/dobrapraksa), e-biltene in foto utrinke. Sodelovalo je okrog 600 partnerjev, na prizorišča smo privabili blizu 25.000 oseb.

Uresničevanje EPUO bomo nadaljevali predvidoma do leta 2020, pri tem pa se bomo tesno povezovali z ePlatformo za izobraževanje odraslih v Evropi – EPALE (ec.europa.eu/epale/sl).

Založnik: Evropsko združenje za izobraževanje odraslih – EAEA

Besedilo: Gina Ebner, s podporo članov EAEA, izvršilnega odbora in sekretariata

Prevod iz angleščine in slovenski primeri: Andragoški center Republike Slovenije

Postavitev: Aura Vuorenrinne, EAEA

S podporo
programa Erasmus+
Evropske unije

Proizvedeno s pomočjo finskega ministrstva za izobraževanje in kulturo.

Podpora Evropske komisije za pripravo tega dokumenta ne pomeni potrditve vsebine, ki odraža le stališča avtorjev, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo, ki lahko izhaja iz informacij, ki jih vsebuje.

**EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS**

Mundo-J, Rue de l'Industrie 10, B-1000 Brussels
Tel. +32 2 893 25 22, eaea-office@eaea.org
www.eaea.org